

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลงานวรรณกรรมประเภทนิทานของพระสารประเสริฐ มีทั้งผลงานที่ประพันธ์ร่วมกับผู้อื่นและผลงานที่ประพันธ์เพียงผู้เดียว ผลงานเหล่านี้หากพิจารณาจากโครงสร้างแล้วพบว่า สามารถจำแนกนิทานได้สองประเภทคือ นิทานสำหรับเด็ก และนิทานสำหรับผู้ใหญ่

นิทานสำหรับเด็กเป็นนิทานที่มีโครงเรื่อง เป็นเรื่องเดี่ยวเข้าใจง่าย ส่วนนิทานสำหรับผู้ใหญ่มักเป็นเรื่องยาว แม้เป็นนิทานเรื่องเดี่ยวก็เป็นนิทานที่มีขนาดยาว นอกจากนี้ยังมีลักษณะของนิทาน ที่เป็นนิทานซ้อนนิทาน นิทานที่จัดเป็นนิทานสำหรับเด็ก ได้แก่ นิทานใน รวมนิทาน และนิทานใน บทฝึกนิสัย นิทานที่จัดเป็นนิทานสำหรับผู้ใหญ่ได้แก่ กถาสวัสดิสาร บันเทิงทศवार หิโตปเทศ นิยายเบงคลี ทศมนตรี อาหรับราตรี พันหนึ่งทิวา นิยายเอกของป้าชา ผกาวัลี และนิทานใน ประวัติราชทินนาม

วรรณกรรมนิทานเหล่านี้ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานแก่ผู้อ่านแล้ว ยังแสดงให้เห็นแนวคิดต่าง ๆ อีกด้วย กล่าวคือ ในนิทานสำหรับเด็กให้แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาและประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ว่าไม่ควรพิจารณาหรือประเมินค่าจากสิ่งภายนอก นอกจากนี้ยังเสนอแนวคิดในเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความสุข เสนอแนวคิดที่ว่าความสุขนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินเงินทอง หากแต่ขึ้นอยู่กับความพอใจ นอกจากนี้ยังเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ซึ่งเป็นแนวคิดที่เด่น ในวรรณกรรมนิทานของพระสารประเสริฐ นิทานเหล่านี้ เสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับสัตว์ว่ามนุษย์ควรมีใจเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนทำร้ายสัตว์ นอกจากแนวคิดเหล่านี้แล้วยังมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ

ในนิทานสำหรับผู้ใหญ่ แนวคิดที่เห็นได้ชัด คือแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของชีวิต แสดงแนวคิดที่ว่า ทุกสิ่งในโลกนี้ไม่เที่ยงแท้ ชีวิตของคนเรานั้นไม่มีอะไรที่แน่นอน แนวคิดเกี่ยวกับความรักเป็นอีกแนวคิดหนึ่ง ที่พบในวรรณกรรมนิทานสำหรับผู้ใหญ่ เสนอ

แนวคิดที่ว่าความรักและความลุ่มหลงทำให้เกิดทุกข์ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับสติปัญญา ซึ่งให้เห็นว่าสติปัญญาจะช่วยให้บุคคลพ้นภัยเอาตัวรอดจากสถานการณ์ที่คับขันได้ สติปัญญามีค่ามากกว่าผลกำไร แนวคิดเกี่ยวกับเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ เสนอแนวคิดที่ว่า เทพเจ้าจะช่วยเหลือบุคคลที่มีความเคารพ เชื่อมั่นในเทพเจ้า แนวคิดประการสุดท้าย คือ แนวคิดเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตน เสนอแนวคิดเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติ แนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในนิทานนี้พบว่า มีความสัมพันธ์กับประเภทของนิทาน

ในส่วนของกลวิธีการประพันธ์ พระสารประเสริฐใช้กลวิธีที่หลากหลาย ทั้งในด้านการเปิดเรื่อง การปิดเรื่อง และการดำเนินเรื่อง ลักษณะที่น่าสนใจ ได้แก่ การเปิดเรื่องด้วยเหตุ ที่ก่อให้เกิดปัญหา วิธีนี้ทำให้เรื่องสั้นและกระชับ การสร้างปัญหา และการคลี่คลายปัญหาแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ควรพึ่งตนเอง ในส่วนของการปิดเรื่อง วิธีที่พระสารประเสริฐนิยมใช้มาก คือ การปิดเรื่องด้วยการคลี่คลายปัญหา ในด้านตัวละคร ตัวละครในนิทานของพระสารประเสริฐ มีทั้งตัวละครที่เป็นมนุษย์ อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งไม่มีชีวิต ตัวละครที่เป็นมนุษย์เป็นตัวละครที่พบมากที่สุด เป็นตัวละครที่หลากหลายมีหลายสถานภาพ ตัวละครที่เป็นอมนุษย์มีอำนาจบทบาทในฐานะผู้ตัดสินลงโทษ ให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ตามพฤติกรรม ตัวละครที่เป็นสัตว์มีทั้งสัตว์ที่มีลักษณะจำลองมนุษย์และสัตว์ที่มีลักษณะสมจริง ตัวละครที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตได้แก่ ตัวละครที่เป็นสิ่งของ และตัวละครที่เป็นธรรมชาติ ตัวละครเหล่านี้มีบทบาทเป็นตัวละครที่เป็นตัวละครเอกของเรื่อง

ในเรื่องศิลปะการใช้ภาษา ลักษณะเด่นที่พบในวรรณกรรมนิทานของพระสารประเสริฐ ได้แก่ การใช้คำที่เหมาะสม การใช้คำสั้นกระชับ การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาษาที่ทำให้เห็นภาพ การใช้คำ 4 พยางค์ การซ้ำคำ ซ้ำความ และการใช้ร้อยกรองในวรรณกรรมนิทาน ลักษณะเด่นเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับประเภทนิทานที่แบ่งตามโครงสร้างเป็นนิทานสำหรับเด็ก นิทานสำหรับผู้ใหญ่ ในนิทานสำหรับเด็กลักษณะเด่นที่พบคือการใช้คำที่สั้นกระชับ และการซ้ำคำซ้ำความ ส่วนในนิทานสำหรับผู้ใหญ่นั้น ลักษณะเด่นที่พบคือ การใช้คำสัมผัส การใช้คำ 4 พยางค์ การใช้ภาพพจน์ ลักษณะเหล่านี้ทำให้วรรณกรรมนิทานมีความประณีต สละสลวย

ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนี้ ทั้งในเรื่องแนวคิด กลวิธีการประพันธ์ และศิลปะการใช้ภาษา องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีความหลากหลายและสอดประสานกันอย่างงดงาม ในวรรณกรรมนิทานของพระสารประเสริฐ แสดงให้เห็นความสามารถในเชิงการประพันธ์ของท่านผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

วรรณกรรมนิทานของพระสารประเสริฐมีลักษณะหลากหลายและมีที่มาต่าง ๆ กัน ดังนั้นจึงน่าจะมีการศึกษา เกี่ยวกับอนุภาคที่ปรากฏในนิทานแต่ละเรื่อง การศึกษาอนุภาคนี้จะช่วยให้เห็นลักษณะเด่นและลักษณะร่วมของนิทานในภูมิภาคต่าง ๆ ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย